

De Dokwerker

De Tweede Wereldoorlog met een link naar Amsterdam

Door de ogen van Ben Verzet

Jodenhoek

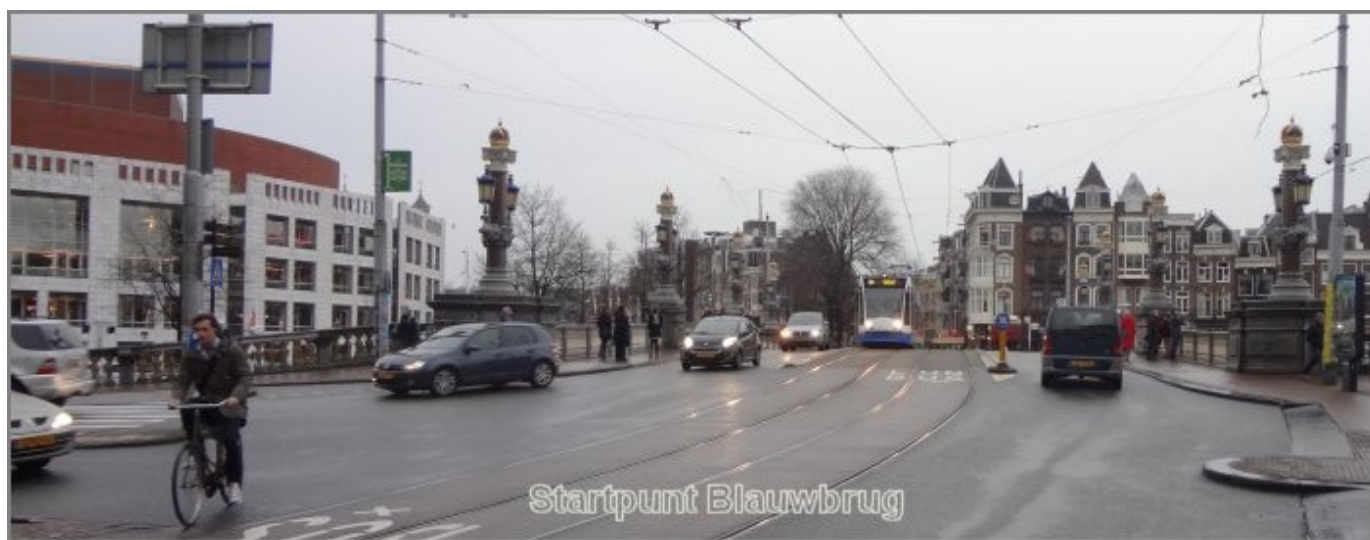
Lees meer over de Jodenhoek op [DEZE PAGINA](#).

Er zijn meerdere manieren om het Jodenkwartier te ontdekken, je kunt vanaf het Centraal Station of bij het Waterlooplein beginnen. Om op één dag alles te bewandelen is te doen maar vermoeiend en je krijgt uiteraard dan slechts wat flarden mee, een museum ingaan is dan bijna niet te doen. Amsterdam was een getto tijdens de oorlog, althans, voor een deel. Onderaan deze pagina staat een stuk met een beschrijving, tevens staan er zeer indrukwekkende foto's in van diverse straten in het Jodenkwartier die door de Duitsers hermetisch van de buitenwereld waren afgesloten.

Ik heb drie wandelingen gemaakt omdat alles wat ik het opgespoord om je te laten zien niet op één dag te doen is.

Vanaf de Blauwbrug (Waterlooplein)

Begin aan de Amstel, de Blauwbrug, het begin van de Joodse hoek, in het Jiddisch heet de brug de 'Bloubrik'. Het beste ga je met lijn 4 of 9 van het Centraal Station naar het Rembrandtplein, loop daar de Amstelstraat in, dat is de straat links van de Ajax Experience, het oude ABN/ AMRO gebouw. Aan het eind van deze korte straat zie je de Blauwbrug.

Walter Süskindbrug

Als je op de Blauwbrug staat zie je links de Stopera en rechts een witte houten ophaalbrug, dat is na de Blauwbrug ons tweede herkenningspunt dat we in de Joodse wijk zijn aanbeland.

Walter was een held, meer lees je [HIER](#) over hem.

Dit bruggetje loopt evenwijdig aan de Amstel maar ligt over de Nieuwe Herengracht. Loop over de brug en ga links de Nieuwe Herengracht op.

Nieuwe Herengracht

Joodse Raad en Joods Mannenhuis

Als je rechts begint loop je langs de Hermitage, aan het eind neem je de andere kant weer terug, de onevenzijde. Op nummer 23 was een afdeling van de Joodse Raad gevestigd, hier werd de rantsoenering van levensmiddelen geregeld. Op nummer 33 was een Joods mannenhuis gevestigd, het pand is nog in precies dezelfde staat als destijds, althans, het is wel gerestaureerd, maar niet veranderd.

...maar er is meer...

Op zich verdient de Nieuwe Herengracht een eigen pagina maar ter completering geef ik hier een heel kort overzicht van cultureel Joods erfgoed aan deze mooie gracht.

De beschrijving is sumier en betekent ook niet dat het pand zich nog in dezelfde staat bevindt.

Nieuwe Herengracht 1

Hoekpand apotheek Rosenbaum

Nieuwe Herengracht 35

De rechter deurstijl toont een klein kokertje (mezoeza) met een stukje perkament waarop een tekst uit de Torah staat

Nieuwe Herengracht 43

Hier woonde de rijke familie Lopes Suasso, hun kunst schonken zij aan de stad en vormde de basis tot het Stedelijk Museum

Nieuwe Herengracht 45

Isaïc da Costa was een invloedrijk schrijver, eind achttiende, begin negentiende eeuw

Nieuwe Herengracht 47

Hier woonde eind zeventiende eeuw Mozes Curiël, hij was rijk en financierde deels de Portugese

Synagoge. Stadhouder Willem III was een huisvriend

Nieuwe Herengracht 51

Woonhuis familie Van Lier actief in joodse gemeenschap. Eerste steen pand gelegd in 1851 door Ruben Isaac van Lier

Nieuwe Herengracht 93

Woonhuis David Henriques de Castro 1826-1898. Verschillende benenaties de Castro waren actief in de Joodse gemeenschap

Nieuwe Herengracht 103

Huis gebouwd in 1658 door Joseph Athias, drukker

Nieuwe Herengracht 111

Voormalig woonhuis George Rosenthal (1828-1909), kantoor bankiersfirma Lippmann Rosenthal. De bank die LIRO werd genoemd kende een tweede vestiging in de Tweede Wereldoorlog maar dat was een 'fake' bank van de nazi's om Joden hun geld afhandig te maken

De Nieuwe Herengracht loopt aan het eind nog door, maar daar komen we in een andere wandeling vanzelf terecht, we beperken het nu tot het stukje tot de brug en dan gelijk weer via de overkant terug naar de Amstel. Op de hoek zit een tandarts.

Je gaat aan het eind van de Nieuwe Herengracht, bij het houten bruggetje, weer rechts, richting de Stopera en de Blauwbrug. Op de hoek zit café 't Hooischip voor als je even een bak koffie wilt halen. Loop vanaf 't Hooischip langs de huizen de Nieuwe Amstelstraat in, je komt vanzelf langs het Joods Historisch museum. Hoewel je aan de overkant de Portugese Synagoge en de Dokwerker ziet gaan we daar niet naar toe, dat zit in wandeling twee.

Het JHM (Joods Historisch Museum)

Het JHM geeft een beeld van het Joodsche leven dus het richt zich niet alleen op de jaren 40-45. Er zijn permanente tentoonstellingen maar niet alle ruim 10.000 stukken kunnen getoond worden. Daarom zijn er ook wisselende (thema-) exposities. Onderdeel van het JHM is een kindermuseum.

Op dinsdag 23 oktober 2012 werd het tachtig-jarig bestaan van de Stichting JHM gevierd. Aanvankelijk was het JHM in de Waag op de Nieuwmarkt gevestigd totdat de nazi's het gebouw sloten en de gehele collectie meenam, slechts een klein gedeelte kwam terug. In 1987 trok het JHM in het synagogencomplex aan het Jonas Daniël Meijerplein.

Naast het museum beheert het JHM ook de Portugese synagoge en de daar aanwezige bibliotheek, de Hollandsche Schouwburg en dus het kindermuseum. Het doel van deze samenbundeling is om de verschillende collecties en monumenten in de vorm van tentoonstellingen, digitalisering, onderzoek, educatie en evenementen voor het publiek te ontsluiten.

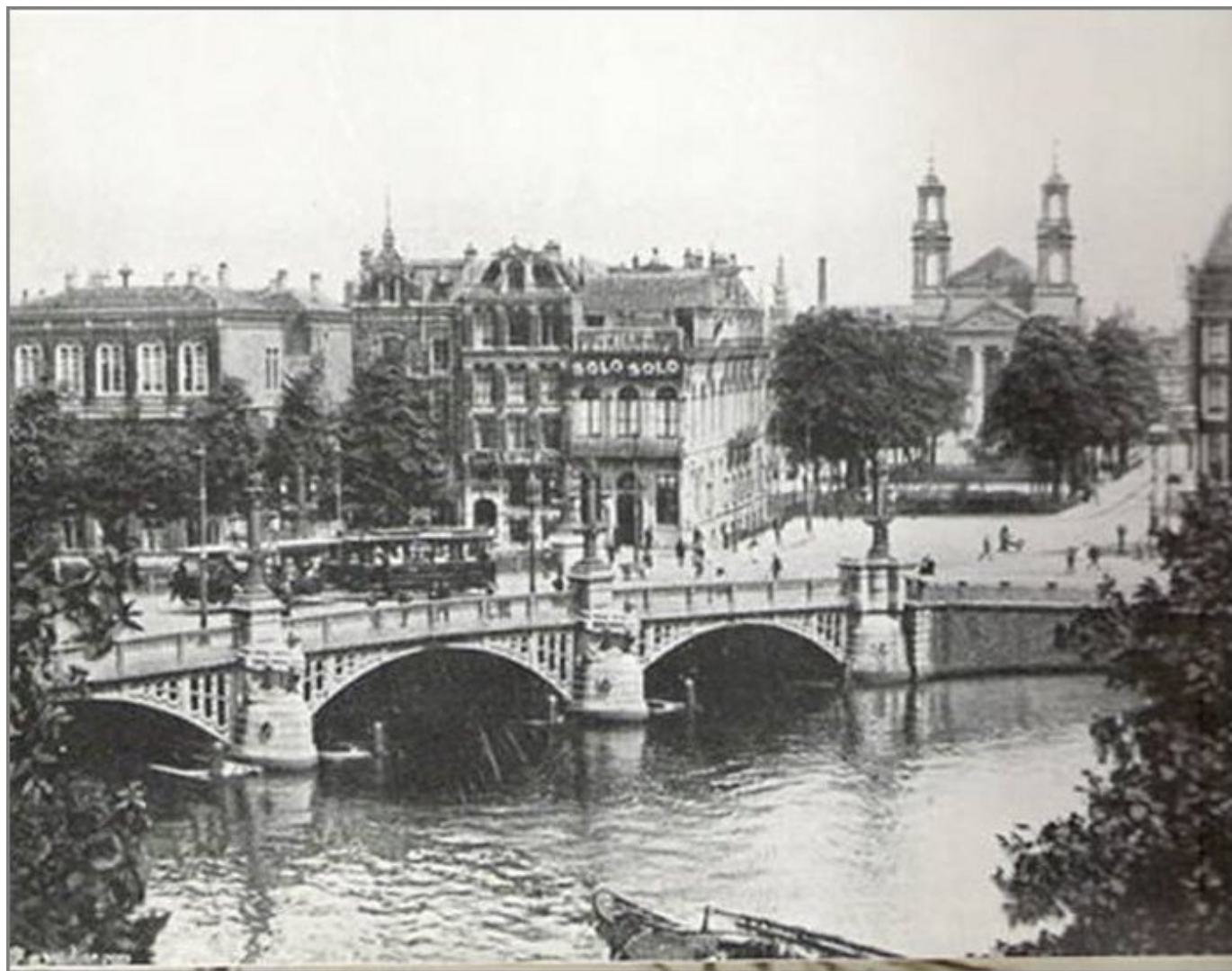
We lopen niet via de Nieuwe Amstelstraat terug maar steken over naar het Waterlooplein, rechts heb je de Mozes en Aäronkerk. We gaan de markt niet op maar lopen terug naar de Blauwbrug, je houdt de Stopera aan je rechterhand. Als de Stopera naar rechts afbuigt, vlak voor de Blauwbrug, dan loop je mee, vrijwel direct zie je een monument, als je goed kijkt.

Joods Jongensweeshuis (Amstel 21)

Het eerste dat je hier tegenkomt zie je eigenlijk niet (!) want het Joods jongensweeshuis is verdwenen. Het monument wordt gevormd door een lint van klinkers (straatstenen) met opdruk. De stenen vormen de contouren van een voormalige weeshuis. Het monument dient ter nagedachtenis aan de honderd kinderen en drie verzorgers van dit Joods jongensweeshuis die in maart 1943 door de nazi's op transport werden gezet en nooit meer terugkeerden. Het huis stond aan de Zwanenburgerstraat en werd in 1977 gesloopt om plaats te maken voor het huidige Stadhuis annex Muziektheater (Stopera.)

Met Max C. van der Glas heb ik regelmatig contact, Max weet ontzettend veel over Joods Amsterdam. Hij stuurde mij onderstaande foto, links het Joods jongensweeshuis, Megadlé Jethomim.

De woorden op de stenen die tesamen het monument vormen:

Deze woorden omlijnen de plaats waar het - in 1738 elders in Amsterdam opgericht - Joods jongensweeshuis Megadle Jethomien sedert 1865 zijn zegenrijk werk deed totdat in 1943 de Duitse bezetter het huis binnendrong en de jongens wegvoerde. Drie verzorgers bleven vrijwillig bij de bijna honderd kinderen op weg naar het vernietigingskamp Sobibor. Niemand keerde weer. Hun nagedachtenis zij tot zegen.

Amstel 1

Naast het weeshuis stonden diverse andere huizen, onder nummer 1 stond Amstel 1, zo werd dit gebouw in de volksmond genoemd. Hier zat vanaf 29 augustus 1939 het Gemeentelijk distributiekantoor. Veel van de hier werkzame ambtenaren werkten echter samen met het verzet, onderduikers kregen bonkaarten.

Op nummer 3 woonde Cas Oorthuys, maar daar heb ik niets van, Cas fotografeerde het dagelijks leven tijdens de oorlog vervalste persoonsbewijzen. Ook had hij op dit adres (Amstel 3) onderduikers. Je loopt door langs het water (Stopera rechts houden, Amstel links), op de hoek zit de Amstel Hoeck, als je even wilt uitrusten is dit zeker in de zomer een mooie plek. Op de hoek aan het water, dus tegenover de Amstel Hoeck, staat het monument ter herinnering van het verzet van de Joodse burgers. De tekst is in het Hebreeuws en het Nederlands.

Als je iets doorloopt zie je een brug, vlak voor die brug torent er een enorm beeld boven alles en iedereen uit: Baruch Spinoza. Misschien weten de 'oudere rijken' zich nog wel te herinneren dat zijn beeltenis op de biljetten van duizend gulden stond.

Deze filosoof was een rebel die er niet aan wilde dat er wonderen konden plaatsvinden en geloofde dus ook

niet dat er profeten waren of dat Christus een zoon van God was. Hoewel vaak omstreden, zelfs verbannen, heeft Baruch een belangrijke bijdrage geleverd aan de scheiding van kerk en staat. Omdat hij de erfenis van zijn vader niet accepteerde vanwege de hoge schulden werd hij ook door de Joden niet langer gepreimd. In deze omstandigheden moet de aversie van de Amsterdammers tegen Spinoza gezien worden. Aan de andere kant was Spinoza voor de vrijheid van de individuele geest, en dat is misschien wel weer typisch voor Amsterdammers.

Zijn denkwijzen zijn nu nog altijd modern, in de oorlog haalden de nazi's zijn bibliotheek leeg, maar vernietigden niets zodat alles bewaard is gebleven.

De brug gaat over de Zwanenburgwal en leidt je de Staalstraat in. Hier eindigt onze eerste tocht.

Staalbuurt

Onderdeel van het getto van Amsterdam waren straten als de Verversstraat en de Staalstraat, de Staalbuurt had het zwaar te verduren tijdens de bezetting.

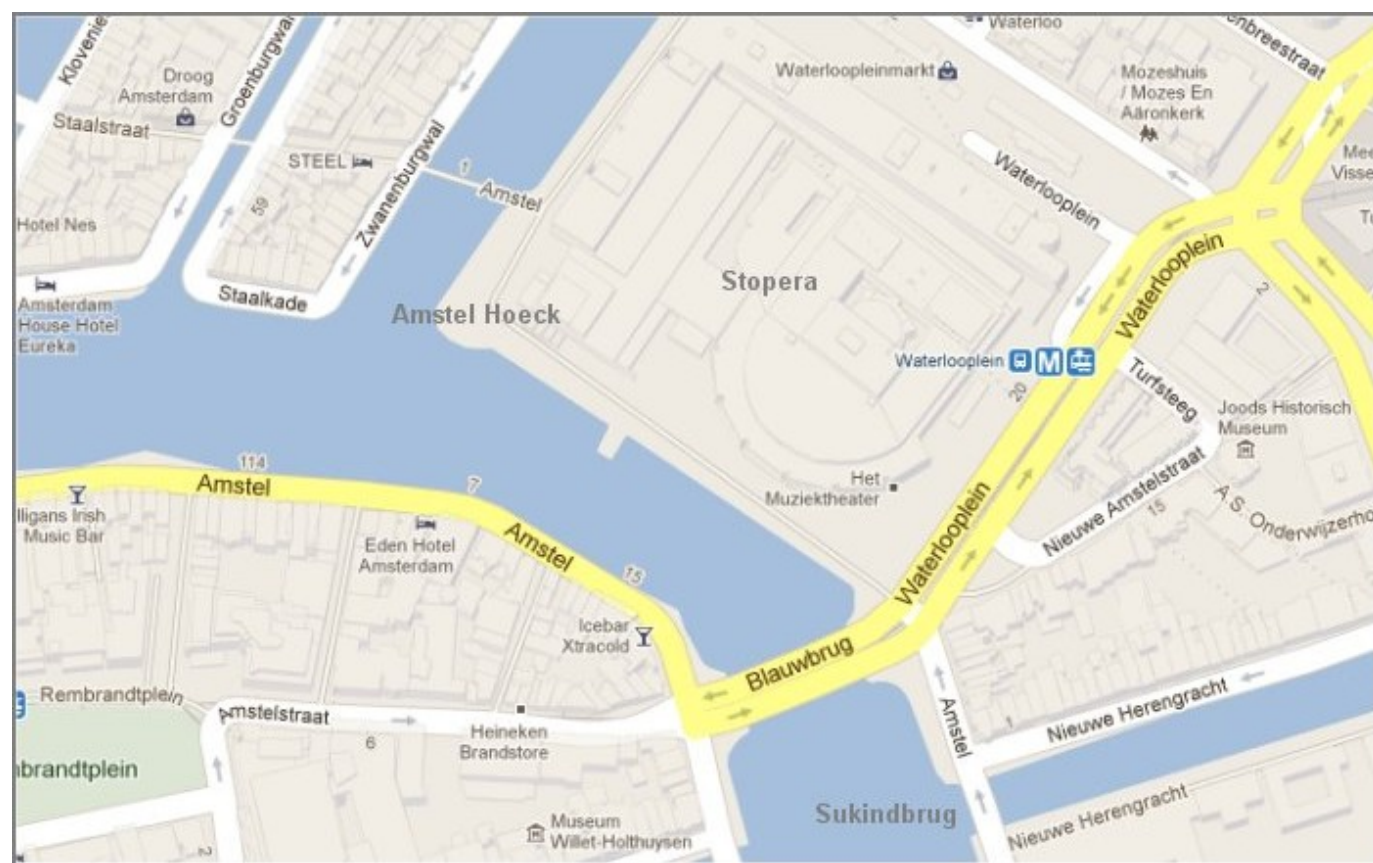
Over de Staalstraat valt nog een hoop te vertellen, lees er meer over, hier:

[STAALSTRAAT](#)

[JAAP KAAS](#)

Kaartje Jodenkwartier wandeling een

Hieronder een kaartje van Google van het Jodenkwartier
(klik erop om naar het Twitter account van 'de JodenHoek' te gaan.)

Wandeling 01 Waterlooplein (deze pagina)

[Wandeling 02 Plantage](#)

[Wandeling 03 Uilenburg](#)

[Staalstraat en omgeving](#)

Amsterdam een getto

Ja, inderdaad, Amsterdam was een getto. Daar is lange tijd twijfel over geweest maar Max van der Glas

heeft aangetoond dat er wel degelijk sprake was van een voor Joden zeer beperkte bewegingsvrijheid en dat de buurten waarin zij woonden werden afgesloten door de Duitsers. Max schreef er een stuk over dat de basis vormde voor de stelling 'Amsterdam was een getto tijdens een groot deel van de bezettingsjaren 40-45'.

In dit stuk staan foto's die zeer indrukwekkend zijn. Je kunt het inzien en naar je computer downloaden maar verder niet gebruiken op je website of de foto's eruit halen want Max heeft daar toestemming voor en ik heb op mijn beurt toestemming van Max om het document aan je te tonen.

[AMSTERDAM EEN GETTO \(pdf 5 Mb\)](#)

Ben Verzet:

De Dokwerker is tevens via Facebook en Twitter te volgen. Per e-mail kun je mij altijd een vraag stellen.

De Dokwerker is onderdeel van:

www.mokums.nl

Recent aangepast:

- [Het Vaticaan](#)
- [Zwarte Front](#)
- [Voortvluchtige
_oorlogsmisdadigers](#)
- [Hendrik Koot](#)

- [De NS en de bezetter](#)
- [De Russenoorlog op Texel](#)

Comm. links:

**Verkoop
Zelf je Huis**
Zelf verkopen.
Plus
Fundaplaatsing!
Kosten slechts
eenmalig € 495,-

○ ○

Wandelingen

- [Waterlooplein eo](#)
- [Plantage eo](#)
- [Uilenburg eo](#)

Startpunten:

- [HOME](#)
- [Aanklacht](#)
- [Actueel](#)
- [Adressen](#)
- [Ben Verzet](#)
- [Contact](#)
- [Oproep!!!](#)
- [SiteMap](#)
- [Werkstuk](#)

Markeringen:

- [1939 - 1945](#)
- [1945 - 1948](#)
- [1948 -](#)
- [A-Z termen](#)
- [Herdenken](#)
- [Nazi's](#)
- [Verzet](#)
- [WO2 medailles](#)

Onderwerpen:

- [Adolf Hitler](#)
- [Adolf van Nol](#)
- [Adriaan Venema](#)
- [A.H.A.](#)
- [Aktion Silbertanne](#)
- [Alwyn Collinson](#)
- [Amsterdammers vs
Amsterdammers](#)
- [Anne Frank](#)
- [Anne Frankstraat](#)
- [Ans van Dijk](#)
- [Artis](#)
- [A.S. Onderwijzer](#)
- [Auschwitz](#)
- [Barneveld Groep](#)
- [Beethovenstraat](#)
- [Belastingdienst](#)
- [Bergen-Belsen](#)
- [Bet van Beeren](#)
- [Bevolkingsregister](#)
- [Bevrijdingsdag](#)
- [Blindganger](#)
- [Bloemgracht 82](#)
- [Bob Scholte](#)
- [Boeren](#)
- [Boksschool
Olympia](#)
- [Bombardementen
op Amsterdam](#)
- [Bosplan](#)
- [C&A was fout](#)
- [Canada naziheim](#)
- [Carlton Hotel](#)
- [Concentratiekampen](#)
- [CS-6](#)
- [Dachau](#)
- [Dagboek Klaartje!](#)
- [Davidster](#)
- [De Dokwerker](#)
- [De Jonkheer](#)
- [Diaspora](#)
- [Dodenerdenking](#)
- [Drie van Breda](#)
- [Eduard Veterman](#)
- [Eerebegraafplaats](#)
- [Elfstedentocht '41](#)
- [Februaristaking](#)
- [Fiets inleveren](#)
- [Fokker](#)
- [Fout en omstreden](#)
- [Fusilladeplaatsplaats
Weteringcircuit](#)

- [Geroofde meubels](#)
- [Jodenhoek](#)
- [Gebouw De Bazel](#)
- [Getto](#)
- [Grebbeberg](#)
- [Hannie Schaft](#)
- [Hans Calmeyer](#)
- [Hans Hirschfeld](#)
- [Hanns Rauter](#)
- [Heinrich Boere](#)
- [Helden](#)
- [Hendrik Koot](#)
- [Herdenkingskruis](#)
- [Kamp Amersfoort](#)
- [Herman Elteschool](#)
- [Holl. Schouwburg](#)
- [Homo's en nazi's](#)
- [Hongerwinter](#)
- [Hortusplantsoen](#)
- [Indische kwestie](#)
- [Interneringskampen](#)
- [Jaap Kaas](#)
- [Jacob Luitjens](#)
- [Jappenkampen](#)
- [Jerrycan](#)
- [Jo Spier 2 maal !!!](#)
- [Joden na WO2](#)
- [Jodenjacht](#)
- [Jodentram](#)
- [Johan Heesters](#)
- [Joodse huizen](#)
- [Joodse Invalide](#)
- [Joodse Raad](#)
- [Joodse spelling](#)
- [Joop Kolkman](#)
- [Joop Wolff](#)
- [Jodenmanussie](#)
- [Jordaanoproer](#)
- [Kamp Amersfoort](#)
- [Karel Bönnekamp](#)
- [Karl Lueger](#)
- [King Kong](#)
- [Klokkenroof](#)
- [Ko Stevense](#)
- [Kolven](#)
- [Kopgeld](#)
- [Kunstroof](#)
- [Liro](#)
- [Londens kabinet](#)
- [Matzes](#)
- [Men wist het...](#)
- [Mengele](#)

- [Miep Oranje](#)
- [Muziekroof](#)
- [Nazi-Frankrijk](#)
- [Ned. kampen](#)
- [NZ Voorburgwal](#)
- [NIOD](#)
- [Noodgeld](#)
- [NS](#)
- [NSB](#)
- [Odessa](#)
- [Onbekendegracht](#)
- [Onderduikers](#)
- [Ontjoden](#)
- [Oorlogsfilms](#)
- [Oorlogsmisdadigers](#)
- [Oorlogsmonumenten](#)
- [Oranje Vrijbuiters](#)
- [Oskar Schindler](#)
- [Ovenbouwers](#)
- [Pater Bleys](#)
- [Piet Meerburg](#)
- [Pieter Menten](#)
- [Politie Amsterdam](#)
- [Portugese](#)
 - [_ Synagoge](#)
- [PP Groep](#)
- [Prins Bernhard](#)
- [Rattenlijn](#)
- [Raoul Wallenberg](#)
- [Rodrigues Lopes](#)
- [Rotterdam valt](#)
- [Rozenoord](#)
- [Russenoorlog](#)
- [Schietpartij 7-5-45](#)
 - [_ Amstelveenseweg](#)
- [Schietpartij 7-5-45](#)
 - [_ Centraal Station](#)
- [Schietpartij 7-5-45](#)
 - [_ De Dam](#)
- [Schietpartij 7-5-45](#)
 - [_ Marnixstraat](#)
- [Shalom](#)
- [Siert Bruins](#)
- [SS-vrouwen](#)
- [Staalstraat](#)
- [Stadhoudersbrief](#)
- [Studentenprotest](#)
- [Surinaamse Joden](#)
- [Synagoge](#)
- [Tante Truus](#)
- [Theo Dobbe](#)
- [Theresienstadt](#)

- [Toneelstuk Anne](#)
- [Unie](#)
- [Vaticaan](#)
- [Velser affaire](#)
- [Verzetsbank](#)
- [Verzetskruis](#)
- [Verzetsmuseum](#)
- [Vreemde
krijgsdienst](#)
- [Wally van Hall](#)
- [Westerborkpad](#)
- [Westerweelgroep](#)
- [Wiedergutmachung](#)
- [Willem Zeeman](#)
- [Winkelman \(Gen.\)](#)
- [Yad Vashem](#)
- [Zwarte Front](#)

Media:

- [Columns WOII](#)
- [Dagboek Zwinkels](#)
- [Foto's](#)
- [Ingezonden](#)
- [Oorlogsfilms](#)
- [Pamfletten](#)
- [Video's](#)

Schrijvers:

- [Harry Mulisch](#)
- [Gerard Reve](#)
- [W.F. Hermans](#)

Nieuwsarchief:

- [Archief 01](#)
- [Archief 02](#)
- [Archief 03](#)
- [Archief 04](#)

COPYRIGHT

© 2010/ 2011/ 2012/ 2013/ 2014/ 2015 www.mokums.nl